

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE

PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE

**a art. 7 alin. (17) din Legea nr. 289 din 22 iulie 2004
privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte
prestații de asigurări sociale, precum și a pct. 89 din Regulamentul cu
privire la condițiile de stabilire, modul de calcul și de plată a
indemnizațiilor pentru incapacitate temporară de muncă,
aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 108 din 3 februarie 2005
(recalcularea indemnizațiilor de asigurări sociale)**

(Sesizarea nr. 39g/2017)

CHIȘINĂU

6 iunie 2017

În numele Republicii Moldova,

Curtea Constituțională, statuând în componența:

DI Tudor PANȚÎRU, *președinte*,
DI Aurel BĂIEȘU,
DI Igor DOLEA,
Dna Victoria IFTODI,
DI Victor POPA,
DI Veaceslav ZAPOROJAN, *judcători*,
cu participarea dnei Ana Florean, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 29 martie 2017
și înregistrată la aceeași dată,
Examinând sesizarea menționată în ședință plenară publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând în camera de consiliu,
Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a articolului 7 alin. (17) din Legea nr. 289 din 22 iulie 2004 privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale și a pct. 89 din Regulamentul cu privire la condițiile de stabilire, modul de calcul și de plată a indemnizațiilor pentru incapacitate temporară de muncă, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 108 din 3 februarie 2005, ridicată de către avocatul Vasile Iamandii, în dosarul nr. 3-1775/16, aflat pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Centru.

2. Sesizarea a fost depusă la Curtea Constituțională la 29 martie 2017 de către judecătorul Constantin Roșca, din cadrul Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în temeiul articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016, precum și al Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională.

3. Autorul excepției de neconstituționalitate a pretins că prevederile art. 7 alin. (17) din Legea privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale, precum și prevederile pct. 89 din Regulament sunt contrare articolelor 47, 49 și 50 din Constituție.

4. Prin decizia Curții Constituționale din 31 martie 2017 sesizarea a fost declarată admisibilă, fără a prejudeca fondul cauzei.

5. În procesul examinării sesizării, Curtea Constituțională a solicitat opinia Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova și Guvernului.

6. În ședința plenară publică a Curții, excepția de neconstituționalitate a fost susținută de avocatul Vasile Iamandii. Parlamentul a fost reprezentat de către dl Valeriu Kuciuk, șef al Serviciului reprezentare la Curtea Constituțională și organele de drept din cadrul Direcției generale juridice a Secretariatului Parlamentului. Guvernul a fost reprezentat de către dna

Viorica Dumbrăveanu, viceministru al Muncii, Protecției Sociale și Familiei, și dna Diana Cebotaru, șef-adjunct al Secției pensii și indemnizații a Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei. La ședința Curții a participat și reprezentantul Casei Naționale de Asigurări Sociale - dna Alina Timotin.

CIRCUMSTANȚELE LITIGIULUI PRINCIPAL

7. La 28 iulie 2016, N.P. s-a adresat cu o cerere către Casa Teritorială de Asigurări Sociale, sec. Centru, mun. Chișinău (în continuare – *Casa Teritorială de Asigurări Sociale*), prin care a solicitat stabilirea indemnizației de maternitate.

8. La 10 august 2016, Casa Teritorială de Asigurări Sociale a emis Decizia nr. 2016/91/1/20627 și a stabilit indemnizația de maternitate în mărime de 24 638,58 lei.

9. La 6 septembrie 2016, Inspectoratul Fiscal Principal de Stat, în calitate de angajator al N.P., a comunicat Casei Teritoriale de Asigurări Sociale că anumite venituri ale salariatei, din declarația prezentată, au fost omise, prezentând totodată cuantumul total al acestora.

10. La 16 septembrie 2016, N.P. a înaintat o cerere prealabilă Casei Teritoriale de Asigurări Sociale, prin care a pretins că indemnizația de maternitate i-a fost calculată eronat, deoarece în baza de calcul a acesteia nu s-a inclus întregul său venit asigurat. Aceasta a solicitat anularea deciziei sus-menționate și emiterea unei noi decizii cu includerea venitului total dobândit în ultimele 12 luni premergătoare lunii producerii riscului asigurat. La cererea înaintată Casa Teritorială de Asigurări Sociale nu a oferit nici un răspuns.

11. La 16 noiembrie 2016, N.P. a depus la Judecătoria Chișinău, sediul Centru, o acțiune împotriva Casei Teritoriale de Asigurări Sociale cu privire la anularea deciziei din 10 august 2016 și emiterea unei noi decizii, prin care baza de calcul a indemnizației de maternitate să includă întregul său venit.

12. Casa Națională de Asigurări Sociale a depus o referință cu privire la cererea de chemare în judecată, în care a menționat că, în conformitate cu art. 7 alin. (17) din Legea privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale și pct. 89 din Regulamentul aferent, indemnizația de maternitate deja stabilită nu se recalculează.

13. În cadrul procesului, avocatul Vasile Iamandii a solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 7 alin. (17) din Legea privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale și a pct. 89 din Regulamentul aferent, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 108 din 3 februarie 2005, și sesizarea Curții Constituționale.

14. La 14 iulie 2016, Judecătoria Chișinău, sediul Centru, a dispus ridicarea excepției de neconstituționalitate și transmiterea sesizării în adresa Curții Constituționale pentru soluționare.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

15. Prevederile relevante ale Constituției (republicată în M.O., 2016, nr. 78, art. 140) sunt următoarele:

Articolul 47

Dreptul la asistență și protecție socială

„(1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcăminte, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare.

(2) **Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.**”

Articolul 49

Protecția familiei și a copiilor orfani

„[...] (2) **Statul ocrotește maternitatea**, copiii și tinerii, stimulând dezvoltarea instituțiilor necesare.

[...]”

Articolul 50

Ocrotirea mamei, copiilor și a tinerilor

„(1) **Mama și copilul au dreptul la ajutor și ocrotire specială**. Toți copiii, inclusiv cei născuți în afara căsătoriei, se bucură de aceeași ocrotire socială.

[...]”

Articolul 53

Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică

„(1) Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.

[...]”

16. Prevederile relevante ale Codului muncii nr. 154-XV din 28 martie 2003 (M.O., 2003, nr. 159-162, art. 648) sunt următoarele:

Articolul 123

Concediul medical

„[...]”

(2) Modul de stabilire, calculare și achitare a indemnizațiilor din bugetul asigurărilor sociale de stat în legătură cu concediul medical este prevăzut de **legislația în vigoare.**”

Articolul 124

Concediul de maternitate și concediul parțial

plătit pentru îngrijirea copilului

„(1) Femeilor salariate și ucenicilor, precum și soțiilor aflate la întreținerea salariaților, li se acordă un concediu de maternitate ce include concediul prenatal cu o durată de 70 de zile calendaristice (în cazul sarcinilor cu 3 și mai mulți feți – 112 zile calendaristice) și concediul postnatal cu o durată de 56 de zile calendaristice (în cazul nașterilor complicate sau nașterii a doi sau mai mulți copii – 70 de zile calendaristice), **plătindu-li-se pentru această perioadă indemnizații în modul prevăzut la art. 123 alin. (2).**

[...].”

17. Prevederile relevante ale Legii nr. 489-XIV din 8 iulie 1999 privind sistemul public de asigurări sociale (M.O., 2000, nr. 1-4, art. 2) sunt următoarele:

Articolul 2 Garantarea și exercitarea dreptului la asigurări sociale

„Dreptul la asigurări sociale este garantat de stat și se exercită, în condițiile legii, prin sistemul public de asigurări sociale.”

Articolul 3 Principiile organizării și funcționării sistemului public de asigurări sociale

„Sistemul public de asigurări sociale (denumit în continuare *sistem public*) se organizează și funcționează având ca principii de bază:

[...]

d) **principiul obligativității**, potrivit căruia persoanele fizice și juridice au, conform legii, obligația de a participa la sistemul public; drepturile de asigurări sociale se exercită corelativ îndeplinirii obligațiilor;

e) **principiul contributivității**, conform căruia fondurile de asigurări sociale se constituie pe baza contribuțiilor datorate de persoanele fizice și juridice participante la sistemul public; drepturile de asigurări sociale se cuvin pe temeiul contribuțiilor de asigurări sociale plătite;

[...].”

Articolul 41 Categoriile de alte drepturi de asigurări sociale

„Asigurații din sistemul public au dreptul, în afară de pensie, la:

a) indemnizație pentru incapacitate temporară de muncă cauzată de afecțiuni generale sau de accidente în afara muncii, de boli profesionale și de accidente de muncă, inclusiv indemnizație pentru îngrijirea copilului bolnav;

b) prestații pentru prevenirea îmbolnăvirilor și recuperarea capacității de muncă;

c) **indemnizație de maternitate**;

d) indemnizație pentru creșterea copilului până la împlinirea vârstei de 3 ani;

- e) ajutor de șomaj;
- f) ajutor de deces.”

Articolul 42
Modalitatea de acordare, de stabilire și de plată a altor
drepturi de asigurări sociale

„Modalitatea de acordare, de stabilire și de plată a altor drepturi de asigurări sociale se reglementează prin lege.”

18. Prevederile relevante ale Legii nr. 289-XV din 22 iulie 2004 privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale (republicată în M.O., 2004, nr. 168 – 170, art. 773) sunt următoarele:

Articolul 5
Tipurile de prestații de asigurări sociale

(1) Asigurații din sistemul public de asigurări sociale au dreptul la următoarele prestații:

- a) indemnizație pentru incapacitate temporară de muncă cauzată de boli obișnuite sau de accidente nelegate de muncă;**
- b) indemnizație pentru prevenirea îmbolnăvirilor (carantină);**
- c) prestație pentru recuperarea capacității de muncă;
- d) indemnizație de maternitate;**
- f) indemnizație pentru creșterea copilului pînă la împlinirea vârstei de 3 ani;**
- g) indemnizație pentru îngrijirea copilului bolnav;**
- h) ajutor de deces.

(2) Șomerii au dreptul la prestațiile prevăzute la alin.(1) lit. a), d) și h).

(3) Modul de acordare a prestațiilor de asigurări sociale se stabilește de Guvern.

Articolul 7
Baza de calcul al indemnizațiilor de asigurări sociale

„(1) Baza de calcul al indemnizațiilor de asigurări sociale prevăzute la art.5 alin.(1) lit. a), b), d) și g) și art.15 alin.(1) lit. a) o constituie venitul mediu lunar asigurat realizat în ultimele 12 luni calendaristice premergătoare lunii producerii riscului asigurat, venit din care au fost calculate contribuții individuale de asigurări sociale.

(2) Baza de calcul al indemnizației de asigurări sociale prevăzute la art.5 alin.(1) lit. f) o constituie venitul mediu lunar asigurat realizat în ultimele 12 luni calendaristice premergătoare lunii nașterii copilului, venit din care au fost calculate contribuții individuale de asigurări sociale. Lunile calendaristice ale concediului prenatal se substituie cu același număr de luni calendaristice imediat premergătoare perioadei incluse în calcul.

[...]

(4) Venitul mediu lunar asigurat se determină prin împărțirea la 12 a venitului asigurat realizat la toate unitățile în ultimele 12 luni calendaristice premergătoare lunii producerii riscului asigurat.

[...]

(17) **Indemnizațiile de asigurări sociale** prevăzute la art. 5 alin. (1) lit. a), b), d), f) și g) și art. 15 alin. (1) lit. a), stabilite în conformitate cu prezenta lege, **nu se recalculează**, cu excepția cazurilor legate de modificarea legislației privind modul de salarizare.”

Articolul 15

Prestațiile pentru recuperarea capacității de muncă

„(1) În scopul recuperării capacității de muncă, asiguratul are dreptul la:

a) indemnizație pentru incapacitate temporară de muncă în legătură cu protezare ortopedică;

b) tratament balneosanatorial.

(2) Indemnizația pentru incapacitate temporară de muncă în legătură cu protezare ortopedică se acordă, în cazul în care asiguratul este internat în staționar pentru protezare și/sau pentru intervenție ortopedică, pe toată perioada de aflare în staționar.

(3) Modul de acordare a biletelor de tratament balneosanatorial se stabilește de Guvern.”

Articolul 16

Indemnizația de maternitate

„(1) Asiguratele, soțiile aflate la întreținerea soților salariați și șomerele care s-au aflat la evidență în instituțiile medico-sanitare din Republica Moldova, care au dreptul la concediu de maternitate, ce include concediul prenatal și concediul postnatal, beneficiază de indemnizație de maternitate.

[...]

(4) Cuantumul lunar al indemnizației de maternitate este de 100% din baza de calcul stabilită conform art.7.”

Articolul 24

Calculul și plata indemnizațiilor de asigurări sociale

„Calculul și plata indemnizațiilor de asigurări sociale se **efectuează de organele abilitate**, în conformitate cu legislația în vigoare.”

Articolul 30

Controlul acordării indemnizațiilor de asigurări sociale

„Controlul asupra corectitudinii stabilirii, calculării și plății indemnizațiilor de asigurări sociale îl exercită Casa Națională de Asigurări Sociale, Inspekția financiară, Inspectoratul de Stat al Muncii și structurile lor teritoriale.”

Articolul 32

Recuperarea sumelor plătite necuvenit

„(1) Angajatorul sau funcționarii caselor teritoriale de asigurări sociale din a căror vină au fost stabilite și plătite necuvenit sume de la bugetul asigurărilor sociale de stat, ca urmare a nerespectării prevederilor legislației în vigoare, sînt obligați să le restituie.

(2) Sumele plătite fără temei legal, ca urmare a prezentării unor acte false, se rețin din contul persoanelor care le-au primit în mod necuvenit.

(3) Sumele nerecuperate de la beneficiarii decedați nu se urmăresc.”

19. Prevederile relevante ale Regulamentului cu privire la condițiile de stabilire, modul de calcul și de plată a indemnizațiilor pentru incapacitate temporară de muncă, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 108 din 3 februarie 2005 (M.O., 2005, nr. 24 - 25, art. 162), sunt următoarele:

51. Cu cererea pentru stabilirea indemnizației de maternitate se prezintă următoarele acte:

[...]

d) declarația persoanei asigurate de tipul Rev-5 pentru stabilirea prestațiilor de asigurări sociale (în continuare – Declarația Rev-5), eliberată asiguratei de către angajatorul de la locul de lucru de bază și de la locul de lucru prin cumul, iar în cazul soției aflate la întreținerea soțului asigurat – Declarația Rev-5 eliberată de către angajatorul de la locul de lucru de bază și de la locul de lucru prin cumul al soțului, pentru lunile trimestrului de gestiune pentru care nu au fost prezentate declarațiile REV-5 centralizat în original;

[...]

Copiile actelor anexate la cererea de stabilire a indemnizației de maternitate se confirmă de structurile teritoriale de asigurări sociale.

52. Venitul asigurat pentru stabilirea indemnizației de maternitate pentru perioada precedentă trimestrului de gestiune se confirmă în baza informației din Registrul de stat al evidenței individuale în sistemul public de asigurări sociale. Venitul asigurat pentru lunile trimestrului de gestiune, se confirmă prin Declarația Rev-5 pentru stabilirea prestațiilor de asigurări sociale, care se eliberează de către angajator la solicitarea angajatului.

53. Actele depuse pentru stabilirea indemnizației de maternitate se examinează, în termen de pînă la 10 zile calendaristice din data depunerii cererii la structurile teritoriale de asigurări sociale.

54. În cazul în care la cerere nu sînt anexate toate actele necesare sau dacă au fost prezentate acte perfectate incorect/incomplet, solicitantul are dreptul să prezinte suplimentar actele necesare stabilite în prezentul Regulament, în termen de pînă la 10 zile calendaristice din data depunerii cererii.

55. Dacă actele lipsă sau perfectate incorect/incomplet nu sînt prezentate în termen la structurile teritoriale de asigurări sociale, se ia decizia de a refuza stabilirea indemnizației. În acest caz, în termen de 10 zile calendaristice, după aprobarea deciziei de refuz, solicitantei i se restituie actele și se comunică motivul refuzului.

56. În cazul prezentării actelor lipsă sau perfectate incorect/incomplet după termenul menționat la pct.54 al prezentului Regulament, acestea se examinează din nou în baze generale.

57. În cazul în care este necesară verificarea autenticității Declarația Rev-5 prezentate de la locul de lucru de bază sau de la locul de lucru prin cumul stabilirea indemnizației se sistează pînă la verificarea veridicității actelor prezentate și emiterea concluziei, perioadă care nu poate depăși 30 de zile calendaristice din data depunerii cererii.

59. Decizia de stabilire a indemnizației de maternitate se aprobă de către șeful structurii teritoriale de asigurări sociale.

89. Indemnizațiile de asigurări sociale prevăzute la pct. 12 lit. a) - c) și pct. 37 lit. a) stabilite în conformitate cu prezentul Regulament, nu se recalculează, cu excepția cazurilor de modificare a legislației privind modul de salarizare și în baza hotărîrii judecătorești.

ÎN DREPT

20. Din conținutul sesizării, Curtea observă că aceasta vizează, în esență, interdicția de a recalcula indemnizațiile de asigurări sociale deja stabilite, în speță a indemnizației de maternitate, inclusiv în cazul comiterii unei erori la determinarea bazei de calcul.

21. Astfel, sesizarea se referă la un ansamblu de elemente și principii cu valoare constituțională conexe, și anume dreptul la asistență și protecție socială, precum și obligația statului de a ocroti maternitatea.

A. ADMISIBILITATEA

22. Prin decizia sa din 31 martie 2017, Curtea a verificat întrunirea următoarelor condiții de admisibilitate:

(1) Obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție

23. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Guvernului, în speță a Legii nr. 289-XV din 22 iulie 2004 privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale, precum și a Hotărârii de Guvern nr. 108 din 3 februarie 2005 privind aprobarea Regulamentului cu privire la condițiile de stabilire, modul de calcul și de plată a indemnizațiilor pentru incapacitate temporară de muncă, ține de competența Curții Constituționale.

(2) Excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau este ridicată de către instanța de judecată din oficiu

24. Fiind ridicată de către avocatul Vasile Iamandii în dosarul nr. 3-1775/16, care se află pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este formulată de subiectul abilitat cu acest drept, în temeiul art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9

februarie 2016, precum și al Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională.

(3) Prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei

25. Curtea reține că prerogativa de a soluționa excepțiile de neconstituționalitate, cu care a fost învestită prin articolul 135 alin. (1) lit. g) din Constituție, presupune stabilirea corelației dintre normele legislative și textul Constituției, ținând cont de principiul supremației acesteia și de relevanța prevederilor contestate pentru soluționarea litigiului principal în instanțele de judecată.

26. Curtea observă că obiect al excepției de neconstituționalitate îl constituie prevederile art. 7 alin. (17) din Legea nr. 289 din 22 iulie 2004 privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale și prevederile pct. 89 din Regulamentul cu privire la condițiile de stabilire, modul de calcul și de plată a indemnizațiilor pentru incapacitate temporară de muncă, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 108 din 3 februarie 2005, care urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei.

(4) Nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate

27. Curtea subliniază că prevederile contestate nu au constituit obiect al controlului constituționalității.

28. Prin urmare, Curtea apreciază că sesizarea nu poate fi respinsă ca inadmisibilă și nu există nici un alt temei de sistare a procesului, în conformitate cu prevederile articolului 60 din Codul jurisdicției constituționale.

29. Astfel, pentru a elucida aspectele abordate în sesizare, Curtea va opera cu articolul 47 combinat cu articolele 49, 50 din Constituție și principiile consacrate în jurisprudența sa.

B. FONDUL CAUZEI

PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 47 COMBINAT CU ARTICOLELE 49, 50 DIN CONSTITUȚIE

30. În opinia autorului excepției de neconstituționalitate, normele contestate încalcă prevederile articolului 47 din Constituție, potrivit cărora:

„(1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcămintea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare.

(2) **Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.**”

31. În același timp, autorul excepției pretinde că normele criticate contravin articolului 49 din Constituție, potrivit căruia:

„(2) **Statul ocrotește maternitatea**, copiii și tinerii, stimulând dezvoltarea instituțiilor necesare.”

32. De asemenea, autorul afirmă că a fost încălcat și articolul 50 din Constituție, care prevede:

„(1) **Mama și copilul au dreptul** la ajutor și **ocrotire specială**.”

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

33. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul pretinde că instituirea interdicției de a recalcula indemnizațiile de asigurări sociale deja stabilite încalcă dreptul persoanei asigurate la indemnizația prevăzută în modul stabilit de lege, diminuându-se astfel dreptul la protecție socială.

34. Autorul excepției susține că erorile de calcul comise la stabilirea indemnizațiilor de asigurări sociale și imposibilitatea recalculării acestora în temeiul normelor contestate încalcă dreptul la asistență și protecție socială și maternitate, consfințite prin articolele 47, 49 și 50 din Constituție.

B. Argumentele autorităților

35. În opinia sa, Președintele Republicii Moldova susține că, potrivit art. 32 din Legea nr. 289/2004 angajatorul sau funcționarii caselor teritoriale de asigurări sociale din a căror vină au fost stabilite și plătite necuvenit sume de la bugetul asigurărilor sociale de stat sunt obligați să le restituie, însă în cazul stabilirii incorecte, în defavoarea beneficiarului, a retribuției posibilitatea compensării acesteia nu este prevăzută.

36. Președintele consideră că situația sus-menționată reprezintă un vid legislativ referitor la obligația autorității responsabile de a repara prejudiciul în cazul stabilirii eronate a cuantumului indemnizației de asigurări sociale.

37. Parlamentul a menționat că, prin normele contestate, legiuitorul a statuat că, în măsura în care Legea nr. 289/2004 a fost aplicată corect la calcularea bazei de calcul a indemnizației și la stabilirea indemnizației, recalcularea nu este admisă. Însă atunci când indemnizația de maternitate a fost stabilită prin aplicarea eronată a prevederilor legale, nu putem vorbi de recalcularea bazei de calcul, ci de necesitatea corectării erorii comise la aplicarea Legii nr. 289/2004 și calcularea indemnizației în strictă conformitate cu prevederile legale.

38. În opinia prezentată, Guvernul a menționat că, în conformitate cu pct. 54 din Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 108 din 3 februarie 2005, în cazul în care la cererea pentru stabilirea indemnizației de maternitate au fost prezentate acte perfectate incorect/incomplet, solicitantul are dreptul să prezinte suplimentar actele necesare în termen de până la 10 zile calendaristice din data depunerii cererii, iar dacă actele sunt prezentate după termenul stipulat, acestea se examinează din nou în baze generale.

39. De asemenea, Guvernul a invocat pct. 57 din același Regulament, care prevede că, în cazul în care este necesară verificarea autenticității declarației Rev-5 prezentate de la locul de muncă, stabilirea indemnizației se sistează până la verificarea veridicității actelor prezentate și emiterea concluziei.

40. Astfel, Guvernul consideră că, datorită acestor prevederi, există posibilitatea verificării autenticității declarației Rev-5, ceea ce eventual va exclude necesitatea recalculării indemnizației deja stabilite.

41. Suplimentar, Guvernul a menționat că angajatorii sunt responsabili pentru veridicitatea informațiilor prezentate în declarațiile privind calcularea și utilizarea contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii și declarația privind evidența nominală a asiguraților și urmează a fi trași la răspundere în conformitate cu art. 331 din Codul muncii.

42. În ședința publică a Curții, reprezentantul Casei Naționale de Asigurări Sociale a susținut că normele contestate interzic recalcularea indemnizațiilor, chiar și în situația în care după stabilirea acestora s-a constatat o eroare de calcul. Drept consecință, reprezentantul Casei Naționale de Asigurări Sociale a menționat că în practică nu efectuează recalculările necesare în astfel de situații.

C. Aprecierea Curții

1. Principii generale

43. Curtea reține că, prin garanțiile de protecție socială instituite în art. 47 din Constituție, statul ocrotește sănătatea și bunăstarea cetățenilor, acordându-le asistență socială în cazurile prevăzute de lege.

44. Curtea subliniază că, în domeniul drepturilor sociale, statul este obligat să ia măsuri pozitive pentru a asigura protecția acestor drepturi, astfel încât fiecare membru să posede un minim garantat de asigurare socială.

45. În jurisprudența sa, Curtea a menționat că rațiunea asistenței și protecției sociale este de a răspunde nevoilor de trai ale persoanelor și de a menține un anumit nivel de trai în caz de producere a anumitor împrejurări obiective (*HCC nr. 6 din 9 februarie 2017, § 43*).

46. Astfel, asigurările sociale au fost instituite în scopul prevenirii, limitării, înlăturării riscurilor sociale și susținerii financiare a persoanelor îndreptățite a le primi, în cazul producerii unor astfel de riscuri.

47. În același timp, în jurisprudența sa, Curtea a reținut că Legea Supremă nu garantează persoanelor un nivel concret de asigurare socială. Garanțiile sociale nu au un caracter necondiționat, legiuitorul fiind în drept de a stabili condiții specifice pentru exercitarea drepturilor sociale. În același timp, prevederile legale instituite nu pot fi în conflict cu principiile constituționale.

48. Astfel, în vederea realizării politicii în domeniul asigurărilor sociale de stat, legiuitorul, în limitele atribuțiilor ce-i revin și ale principiilor

constituționale, este în drept să opteze pentru diverse soluții de reglementare și concretizare a conținutului drepturilor sociale.

49. Curtea reiterează că asigurările sociale constituie un subsistem al sistemului de protecție socială, instituit și garantat de stat și fundamentat pe principiul contributivității.

50. În Hotărârea nr. 19 din 19 iulie 2016, deși obiectul sesizării viza cuantumul pensiilor, Curtea a statuat cu titlu de principiu că:

„[...] prin sumele plătite sub forma contribuțiilor la bugetul asigurărilor sociale, persoana practic **își câștigă dreptul** de a primi o pensie în cuantumul rezultat prin aplicarea principiului contributivității. Dreptul la pensie este un drept preconstituit încă din perioada activă a vieții individului, acesta fiind obligat prin lege să contribuie la bugetul asigurărilor sociale de stat procentual raportat la nivelul venitului realizat. Corelativ, se naște obligația statului ca în perioada pasivă a vieții individului să-i plătească o pensie al cărei cuantum să fie guvernat de principiul contributivității, cele două obligații fiind intrinsec și indisolubil legate.”

51. Astfel, Curtea relevă că, în virtutea principiilor obligativității și contributivității, jurisprudența sa în materia pensiilor este deopotrivă aplicabilă și altor categorii de prestații sociale din sistemul public de asigurări sociale.

2. Aplicarea principiilor în prezenta cauză

52. Curtea menționează că, potrivit legislației, o formă a prestațiilor de asigurări sociale, acordată pentru pierderea capacității de muncă, constituie **indemnizația de maternitate**.

53. Curtea menționează că rațiunea stabilirii prin lege a „indemnizației de maternitate” se desprinde din garanțiile consfințite la articolele 47, 49 și 50 din Constituție, în virtutea cărora **maternitatea beneficiază de o protecție specială din partea statului**.

54. Art. 1 din Legea privind sistemul public de asigurări sociale (în continuare - *Legea nr. 489/1999*) definește noțiunea de indemnizație de maternitate drept o formă de protecție socială, ce constă dintr-o sumă de bani, acordată prin sistemul public de asigurări sociale femeilor asigurate, precum și celor care au încetat plata contribuției de asigurări sociale în condițiile prevăzute de lege, în caz de naștere a copilului.

55. Potrivit art. 2 din Legea nr. 489/1999, dreptul la asigurări sociale este garantat de stat și se exercită, în condițiile legii, prin sistemul public de asigurări sociale, iar în conformitate cu art. 3 din aceeași Lege, acest drept funcționează în baza anumitor principii, printre care se numără și principiile obligativității și contributivității.

56. Astfel, pentru a beneficia de asigurările sociale prevăzute de lege, persoana trebuie să **participe** la sistemul public de asigurări sociale și să **contribuie** la fondul de asigurări sociale.

57. În conformitate cu art. 7 din Legea nr. 489/1999, prestațiile de asigurări sociale reprezintă **drepturile în bani** sau în natură ce se cuvin persoanelor asigurate, în condițiile legii, **corelative contribuțiilor de**

asigurări sociale acordate sub formă de pensii, indemnizații, ajutoare și sub alte forme prevăzute de lege.

58. În vederea acordării prestațiilor de asigurări sociale, legiuitorul a instituit o bază de calcul pentru stabilirea acestora prin Legea privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale (în continuare – *Legea nr. 289/2004*).

59. Astfel, articolul 7 alin. (1) din Legea nr. 289/2004 prevede că baza de calcul a indemnizațiilor de asigurări sociale prevăzute la articolele 5 alin. (1) lit. a), b), d) și g) și art. 15 alin. (1) lit. a) o constituie venitul mediu lunar asigurat realizat în ultimele 12 luni calendaristice premergătoare lunii producerii riscului asigurat, **venit din care au fost calculate contribuții individuale de asigurări sociale**. Indemnizațiile de asigurări sociale prevăzute la articolele sus-menționate includ indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă cauzată de boli obișnuite sau de accidente nelegate de muncă, pentru carantină, **de maternitate**, pentru îngrijirea copilului bolnav, precum și pentru incapacitate temporară de muncă în legătură cu protezarea ortopedică.

60. În același timp, Curtea observă că alin. (17) al articolului 7 instituie regula potrivit căreia **recalcularea nu se admite** la indemnizațiile de asigurări sociale deja stabilite, cu excepția cazurilor legate de modificarea legislației privind modul de salarizare. Aceleași prevederi se regăsesc și la pct. 89 din Regulamentul aferent, aprobat de Guvern.

61. Curtea constată că în speță s-a invocat neinclusiunea unor venituri în baza de calcul a indemnizației de maternitate, iar autoritatea competentă a refuzat să corecteze cuantumul indemnizației stabilite, făcând trimitere la normele contestate, potrivit cărora recalcularea este interzisă **în cazul în care indemnizațiile au fost deja stabilite**.

62. Având în vedere principiul contributivității, menționat mai sus, Curtea subliniază că prin virarea contribuțiilor corelative veniturilor dobândite beneficiarul își formează indirect cuantumul indemnizației de asigurări sociale.

63. Prin urmare, Curtea reține că în cazul interzicerii recalculării indemnizațiilor de asigurări sociale, ca urmare a comiterii unei erori, persoana asigurată suportă o sarcină excesivă, care excedează marjei de apreciere a statului în aplicarea politicilor sale sociale. Or, așa cum recalcularea nu este permisă în cazul unei erori, mărimea veniturilor neincluse ar putea fi considerabilă, fapt care ar influența semnificativ cuantumul indemnizației. Drept consecință, valoarea indemnizației și respectiv a mijloacelor de subzistență ale persoanei asigurate în perioada producerii riscului asigurat ar putea fi suprimate.

64. În același timp, Curtea observă că, în conformitate cu art. 32 din Legea nr. 289/2004, angajatorul sau funcționarii caselor teritoriale de asigurări sociale din a căror vină au fost stabilite și plătite necuvenit sume de la bugetul asigurărilor sociale de stat, ca urmare a nerespectării prevederilor legislației în vigoare, sunt obligați să le restituie. De asemenea,

sumele plătite fără temei legal, ca urmare a prezentării unor acte false, se rețin din contul persoanelor care le-au primit în mod necuvenit.

65. Astfel, Curtea constată că, spre deosebire de situația atestată în cauza examinată, atunci când beneficiarului i-a fost stabilită și plătită o indemnizație mai mare decât prevede legea, drepturile statului sunt restabilite, întrucât sumele necuvenite sunt restituite fie de persoanele responsabile de transmiterea datelor sau de stabilirea indemnizației, fie de beneficiar în cazul prezentării unor acte false.

66. Prin urmare, Curtea notează că legiuitorul nu a reglementat situația în care, în funcție de contribuțiile achitate, anumite sume cuvenite beneficiarului cu titlu de indemnizație nu au fost plătite din cauza erorilor comise de autoritățile abilitate.

67. În acest sens, cu referire la argumentele Guvernului, care susține că prevederile pct. 56 și 57 din Regulament permit ca anumite date și acte necesare stabilirii indemnizației de maternitate să fie verificate și prezentate suplimentar, Curtea subliniază că aceste prevederi sunt aplicabile până la emiterea deciziei de stabilire a indemnizației și nu sunt aplicabile după această etapă, adică ulterior stabilirii indemnizației.

68. Adițional, Curtea subliniază că, în conformitate cu articolul 53 din Constituție, persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.

69. Astfel, Curtea constată că art. 53 din Constituție are incidență directă asupra cauzei date, întrucât beneficiarul, prin contribuțiile achitate, a dobândit dreptul la primirea unei indemnizații de maternitate în volum deplin. Eroarea comisă de cele două autorități publice în baza de calcul al indemnizației (angajatorul în persoana Inspectoratului fiscal și CNAS) nu s-a datorat comportamentului beneficiarului. Având în vedere că decizia CNAS reprezintă un act administrativ, în speță, se conturează un caz de vătămare a dreptului persoanei de o autoritate publică printr-un act administrativ. În aceste circumstanțe, art. 53 din Constituție prescrie legiuitorului și oricărei autorități publice, inclusiv instanțelor de judecată, obligația pozitivă de a recunoaște dreptul pretins, a anula actul administrativ și de a repara orice prejudiciu cauzat în urma emiterii actului defectuos.

70. În același timp, ținând cont de jurisprudența Curții Europene în materia aplicării art. 1 din Protocolul nr.1, adițional, Curtea reține că prin normele contestate, care interzic recalcularea în sensul corectării indemnizațiilor de asigurări sociale stabilite, a fost instituită o ingerință în speranța legitimă de a beneficia efectiv de un drept de proprietate.

71. În cauza *Stec și alții v. Marea Britanie* Curtea Europeană a statuat, cu valoare de principiu, că:

„[...] 54. Atunci când un Stat Parte pune în aplicare o legislație care prevede plata automată a unei prestații sociale – indiferent dacă acordarea acestei prestații depinde sau nu de plata prealabilă a contribuțiilor – această legislație trebuie să fie considerată ca generând un interes patrimonial ce ține de domeniul de aplicare al articolului 1 din Protocolul nr. 1 pentru persoanele care îndeplinesc cerințele sale.[...]”

72. În contextul celor menționate, Curtea concluzionează că interpretarea eronată dată de Casa Națională de Asigurări Sociale a condus la o practică administrativă greșită privind recalcularea indemnizațiilor stabilite în cazul comiterii unor erori, fapt care aduce atingere articolelor 47, 49, 50 și 53 din Constituție.

73. Curtea menționează că instanța de contencios constituțional este în drept să decidă că numai o anumită interpretare este conformă cu Constituția, menținându-se astfel prezumția de constituționalitate a textului în această interpretare. În acest sens, Curtea menționează că în cazul constatării constituționalității legii într-o anumită interpretare, aceasta nu își încetează aplicabilitatea, ci continuă să existe, fiind înlăturată doar interpretarea neconstituțională.

Din aceste motive, în temeiul articolului 140 alin. (2) din Constituție și articolului 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, articolelor 6, 61, 62 lit. a) și 68 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. *Se respinge* excepția de neconstituționalitate ridicată de avocatul Vasile Iamandii, în dosarul nr. 3-1775/16, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru.

2. *Se recunosc constituționale* articolul 7 alin. (17) din Legea nr. 289 din 22 iulie 2004 privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale și pct. 89 din Regulamentul cu privire la condițiile de stabilire, modul de calcul și de plată a indemnizațiilor pentru incapacitate temporară de muncă, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 108 din 3 februarie 2005, *în măsura în care* interdicția recalculării indemnizațiilor de asigurări sociale stabilite nu este aplicabilă în cazul comiterii unor erori la determinarea bazei de calcul al indemnizației.

3. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*.

Președinte

Tudor PANȚÎRU

Chișinău, 6 iunie 2017
HCC nr. 20
Dosarul nr. 39g/2017